

Tjänsteskrivelse

Datum

2026-10-06

Vår referens

Daniel Pamp

Utredningssekreterare

Daniel.Pamp@malmo.se

Remiss Utbildningsdepartementet - En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50)

GRF-2026-9548

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50). Utredningens uppdrag har varit att föreslå åtgärder för att elever och barn inom skolväsendet som är i behov av stöd i undervisningen ska kunna få det av lärare respektive förskollärare med relevant specialpedagogisk kompetens.

För grundskolans del innebär förslagen bland annat nya specialiseringar mot olika stadier, att samtliga speciallärare ska få fördjupad kompetens inom både språk-, skriv- och läsutveckling och matematikutveckling samt att utbildningen får ett tydligare fokus på undervisning och elevnära arbete.

Grundskoleförvaltningen motsätter sig inte att en ny speciallärarexamen inrättas men ser flera risker med förslaget. Förvaltningen bedömer bland annat att utbildningens ökade bredd riskerar att ske på bekostnad av fördjupad specialpedagogisk och ämnesspecifik kompetens. Förvaltningen lyfter även frågor om specialiseringarnas utformning, speciallärarens roll i elevhälsan och förslagets ekonomiska konsekvenser för huvudmannen. Därutöver framför förvaltningen synpunkter på kvaliteten och kvalitetssäkringen av bilaga 3 till betänkandet.

Nedan redovisas de delar av utredningens förslag som har särskild betydelse för grundskolans verksamhet och grundskoleförvaltningens synpunkter på dessa. Detta utgör grundskoleförvaltningens förslag till grundskolenämndens yttrande.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta

1. Grundskolenämnden godkänner grundskoleförvaltningens förslag till yttrande och skickar det till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50)
- G-Tjänsteskrivelse GRNAU 261016 Remiss Utbildningsdepartementet - En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50)
- Förslag till yttrande GRN 261028 Remiss Utbildningsdepartementet - En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50)

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2026-10-16

Grundskolenämnden 2026-10-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet *En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50)*. I betänkandet föreslås åtgärder för att elever och barn inom skolväsendet som är i behov av stöd i undervisningen ska kunna få det av lärare med relevant specialpedagogisk kompetens.

Utredningen föreslår att dagens speciallärar- och specialpedagogutbildningar ersätts av en ny speciallärarutbildning. Syftet är bland annat att skapa en mer flexibel utbildning, ge speciallärare bredare undervisningsbehörigheter och stärka kopplingen mellan den specialpedagogiska kompetensen och undervisningen.

För grundskolans del innebär förslagen bland annat att speciallärarexamen delas in i specialiseringar som följer grundskolans nya stadiindelning från och med 2028, att samtliga speciallärare ska få fördjupad kompetens inom både språk-, skriv- och läsutveckling och matematikutveckling samt att utbildningen får en tydligare inriktning mot undervisning och elevnära arbete.

Nedan redovisas de delar av utredningens förslag som har särskild betydelse för grundskolans verksamhet.

Övergripande synpunkter

Eftersom utredningsdirektivet var avgränsat till att lämna förslag på en ny speciallärarutbildning var ramarna i praktiken redan givna, genom inriktningen att slå samman två examina till en. Det hade varit mer ändamålsenligt om direktivet inte på förhand hade satt så snäva ramar för hur en ny utbildning ska utformas.

Grundskoleförvaltningen motsätter sig inte att en ny speciallärarexamen inrättas, men de på förhand givna ramarna i direktivet har begränsat möjligheten till en

förutsättningslös analys av om det är bäst att slå ihop dagens två examina eller behålla båda för att möta olika identifierade behov.

Grundskoleförvaltningen ser en tydlig avsaknad av speciallärares och specialpedagogers röster i utredningen, vilket medför att det saknas en nyanserad bild av de perspektiv och erfarenheter som borde få ta plats i utformningen av framtidens specialpedagogiska kompetens.

Den nya speciallärarexamens innehåll

De risker som grundskoleförvaltningen ser med innehållet i den nya speciallärarexamen handlar framför allt om att utbildningen riskerar att inte kunna ge samma djup som innehållet i dagens specialpedagog- och speciallärarexamina. De fyra föreslagna specialiseringarna ska rymma ett innehåll som i dag sammantaget finns i båda examina, utan att antalet högskolepoäng utökas eller studietiden förlängs.

Utredningens breda ansats innebär en begränsning av möjligheten till djup i utbildningens innehåll och det finns en uppenbar risk för att delar av innehållet blir alltför ytligt. Det är svårt att se hur den nya speciallärarexamen under samma studietid som i dag ska kunna rymma merparten av innehållet från nuvarande sex speciallära林riktningar och specialpedagogexamen, samt ytterligare innehåll om funktionsnedsättningar, med bibehållen fördjupning. Det finns därmed en risk för att den nya speciallärarexamen inte ger samma djup kring elever med funktionsnedsättning eller de specifika strategier och kunskaper som krävs för att möta elever med exempelvis matematiksvårigheter respektive läs- och skrivutmaningar. Att examensarbetets omfattning dessutom föreslås bli valbar för lärosätena riskerar att ytterligare begränsa studenternas möjligheter att tillämpa utbildningens innehåll på ett analyserande och fördjupat sätt.

Grundskoleförvaltningen menar att det är problematiskt att behörighetskravet på en fördjupning om minst ett visst antal högskolepoäng i svenska eller matematik tas bort när samtliga föreslagna examensmål gäller för samtliga specialiseringar. Detta inkluderar kravet på att specialläraren i varje specialisering ska visa fördjupade kunskaper om barns och elevers språk-, läs- och skrivutveckling samt matematikutveckling. De studerande som saknar ämnena svenska och matematik i sin grundutbildning förväntas därmed fördjupa sina kunskaper i läs- och skrivutveckling samt matematikutveckling utan motsvarande grundläggande ämneskunskaper. Att stödja elever som till exempel har dyskalkyli eller dyslexi kräver djupa kunskaper i matematik respektive svenska, bland annat om taluppfattning och fonologisk medvetenhet.

Det är problematiskt att alla speciallärare, oavsett vilka ämnen de har läst i sin grundutbildning, förväntas kunna stödja elevernas läs-, skriv- och matematikutveckling.

Borttagandet av kravet på högskolepoäng i svenska och matematik innebär att fler kommer att kunna söka till speciallärarutbildningen, vilket kan bidra till att möta behovet av fler speciallärare. Men när allt ska rymmas inom *en* examen finns en risk för att elever inte kommer att möta samma kompetens som hos de speciallärare som i dag har läst inriktningarna mot språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling. Läsning, skrivning och matematik är skolans grundläggande hörnstenar och det är därför problematiskt om blivande speciallärare inte längre kommer att besitta samma expertis inom dessa områden.

I utredningen föreslås en grundbehörighet för den åldersgrupp som specialiseringen avser. Grundskoleförvaltningen motsätter sig inte specialiseringarna mot olika stadier och ser positivt på att specialiseringen för tidiga sammanhållna insatser även inkluderar förskola och fritidshem. Däremot omfattas inte fritidshemmet av specialiseringen mot årskurserna 5–7. Även om det är en mindre andel elever som nyttjar fritidshemmet i dessa årskurser, är det ofta just elever med behov av specialpedagogisk kompetens, till exempel elever med funktionsnedsättning, som behåller sin fritidshemsplats. Dessa elever riskerar därmed att inte få rätt riktat stöd eftersom specialläraren inom specialiseringen mot årskurserna 5–7 riskerar att sakna tillräcklig kunskap om fritidshemmets verksamhet med det nya förslaget.

Grundskoleförvaltningen ställer sig frågande till att specialiseringar mot olika stadier i grundskolan helt saknas inom specialiseringen mot de anpassade skolformerna och specialskolan. I utredningens lärosätessamråd varnade lärosäten för att en alltför bred utbildning kan verka fragmentiserande och att speciallärare och specialpedagoger utan spetskunskaper får svårare att fungera som specialister inom sina områden. Mot bakgrund av detta uppfattar grundskoleförvaltningen det som motsägelsefullt att specialiseringen mot de anpassade skolformerna och specialskolan har en bredd som ska täcka tre olika skolformer utan stadiindelning samt, inom de anpassade skolformerna, både ämnen och ämnesområden.

Grundskoleförvaltningen önskar också ett förtydligande om huruvida den del inom den kommunala vuxenutbildningen som riktar sig till personer med intellektuell funktionsnedsättning omfattas av specialiseringen mot de anpassade skolformerna och specialskolan.

Grundskoleförvaltningen uppfattar att utredningens förslag bygger på att specialläraren har en bred kompetens samt på idén att generella specialpedagogiska metoder kan användas för att möta många av elevers olika utmaningar. När speciallärarutbildningen ska täcka in merparten av dagens speciallärarinriktningar samt specialpedagogexamens innehåll finns en tydlig risk för att fokus hamnar på generella metoder. Det finns en risk för en övertro på att övergripande metoder ska kunna möta alla elevers behov, oavsett

om det handlar om en elev med dyskalkyli eller en elev med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Det finns få metoder eller strategier som fungerar för alla de skiftande behov som uppstår i undervisningen eller i skolsituationen i övrigt. En specialpedagog eller speciallärare behöver därför även ha kunskap om och beredskap för att möta elever i åldrarna före eller efter den egna specialiseringens målgrupp.

Speciallärarens roll i elevhälsan

Grundskoleförvaltningen menar att det är en förutsättning att specialpedagogen och/eller specialläraren är en del av skolans elevhälsa och ser positivt på utredningens bedömning att specialläraren även fortsättningsvis ska medverka i elevhälsan. I utredningen anges att specialläraren i första hand kommer att vara en resurs i klassrummet för att stärka det elevnära arbetet. Grundskoleförvaltningen ser ett behov av ett förtydligande av vad det i praktiken innebär för specialläraren att vara en resurs i klassrummet.

Grundskoleförvaltningens uppfattning är att en stor del av speciallärarnas tid kommer att förläggas nära undervisningen och arbetslagen, vilket kan innebära mindre tid för rollen i elevhälsans arbete. I utredningen anges samtidigt att speciallärare som arbetar på individ-, grupp- och organisationsnivå utgör en stark resurs inom skolorganisationen och i skolans pedagogiska arbete. Grundskoleförvaltningen instämmer i detta men ser en risk för en slagsida mot individ- och gruppnivå i stället för en balans mellan de tre nivåerna, vilket kan påverka det systematiska kvalitetsarbetet vad gäller det pedagogiska perspektivet.

I elevhälsans arbete är specialläraren och/eller specialpedagogen bärare av det pedagogiska perspektivet och elevhälsan ska vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Dagens speciallärare och specialpedagoger har en systemförståelse för skolans organisation, och elevhälsan arbetar på systemnivå där de olika professionerna bidrar utifrån sina respektive perspektiv.

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till att Skolverket ges i uppdrag att inom ramen för Rektorsprogrammet förtydliga rektors specialpedagogiska ledarskap.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningen bedömer att förslaget till en ny speciallärarexamen inte medför kostnader för kommunala skolhuvudmän. Grundskoleförvaltningens bedömning är att det kan finnas behov av att anställa fler speciallärare per skolenhet än i dag, eftersom specialläraren med det nya förslaget kommer att ha en mer avgränsad behörighet när det gäller stadier och åldersspann, med undantag för specialiseringen mot de anpassade skolformerna och specialskolan. Detta innebär en risk för merkostnader för skolhuvudmännen.

Ytterligare åtgärder för barn och elever med funktionsnedsättning

Grundskoleförvaltningen ser med oro på att utredningen skriver:

”Men utredningens förslag är inte tillräckliga. Barn och elever med funktionsnedsättningar och som har stödbehov som relaterar till dessa funktionsnedsättningar, finns inom hela skolväsendet. Alla dessa behov kan inte tillgodoses genom en ny speciallärarutbildning, och inte enbart genom speciallärares arbete. Särskilt för barn och elever med grava funktionsnedsättningar är det enligt utredningens bedömning nödvändigt med ytterligare åtgärder. Regeringen behöver säkerställa att det brett inom skolväsendet finns tillgång till relevant kompetens för att möta dessa barns och elevers behov av stöd för utveckling och lärande.”

(s. 285)

Grundskoleförvaltningen önskar ett förtydligande av vilka ytterligare åtgärder och vilken ytterligare kompetens som krävs för att kunna möta även dessa elevers behov.

Grundskoleförvaltningens synpunkter på bilaga 3

Grundskoleförvaltningen bedömer att bilaga 3 till mycket stora delar är helt skapad eller mycket bearbetad med hjälp av AI, vilket väcker frågor om i vilken utsträckning AI har använts i andra delar av utredningen.

Även om det finns fördelar med att använda AI på rätt sätt, medför det problem när en tillräcklig kvalitetssäkring inte har gjorts av källhänvisningarna och som en följd av detta även av själva innehållet. I bilaga 3 finns exempelvis källor som hänvisar till ChatGPT, fotnoter där källor saknas och hänvisningar till lokalt sparade filer (i referenslistan) som möjligen har laddats upp i en AI-klient vid framtagandet av underlaget. Detta gör det svårt att kontrollera uppgifternas ursprung och tillförlitlighet.

Grundskoleförvaltningen vill bland annat uppmärksamma följande mening på sidan 338 i bilaga 3:

”Utöver den kommunala och statliga undervisningssektorn finns det också efterfrågan för ditt specialpedagogiska kunnande inom branscher på den privata sidan, liksom även i olika organisationer (t.ex. FDUV, Folkhälsan) och myndigheter (t.ex. sjukhus eller ungdomsfängelser).”

Grundskoleförvaltningen anser inte att denna typ av språk hör hemma i ett underlag till en statlig offentlig utredning. Användningen av det possessiva pronomenet ”ditt” passar inte i en utredning som kan komma att få stor påverkan på svensk utbildning.

Det finns även anledning att uppmärksamma behovet av klarspråk i myndighetstexter, något som AI för övrigt hade kunnat vara ett stöd för. Akronymer som *FDUV* är svåra att förstå för en läsare som inte redan känner till vad de står för och som är insatt i finska intresseorganisationer för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning. Även organisationen "Folkhälsan" är mycket otydlig. Användningen av förkortningar som "t.ex." kan med fördel undvikas när texten enkelt kan skrivas ut.

Grundskoleförvaltningen anser att det hade varit bra med ett förtydligande från Utbildningsdepartementet om hur bilaga 3 har tagits fram, i vilken omfattning AI har använts och hur underlaget har kvalitetssäkrats, särskilt när det gäller källhänvisningar och faktauppgifter.

Om den kvalitet som framgår av bilaga 3 är den nivå som kan förväntas även i framtida statliga offentliga utredningar ser grundskoleförvaltningen anledning att kraftigt ifrågasätta kvaliteten på de underlag som ligger till grund för förslag om förändringar i svensk lagstiftning.

Ansvariga

Linda Deltinger Utbildningschef

Peter Lindberg Förvaltningschef